

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

4 IDEALISME PÅ VILLE VEIER
8 RETTEN TIL Å IKKE VITE

10 DIAKONI ER HANDS-ON
12 REISEBREV FRA BRASIL
16 TRO FOR FRED

LYS OG LIV

NR.4/14.
80. ÅRG.

TEMA

MFs rolle i samfunnet

VIDAR L. HAANES

Rektor

Kirken i samfunnet

Det norske samfunnet er etter tusen års kristen historie preget av kristne verdier. Men situasjonen er likevel en annen i dag enn for bare noen tiår siden. Statskirkens tid er ute, og en rekke ulike religioner og livssyn konkurrerer om plassen i det offentlige rom. Kirken har fremdeles alle muligheter til å nå frem med sitt budskap, ikke minst på grunn av styrken i evangeliet selv. Dessuten har en stor andel av den norske befolkning fortsatt et ønske om å tilhøre kirken, og det er lagt til rette for trosopplæring av barn og unge.

Kirkens mål i de første århundrer var først og fremst enkeltmenneskers frelse, ikke samfunnets fornyelse. Likevel bidro kirken til store endringer i samfunnet. De kristne vakte oppsikt, ikke minst gjennom det vi dag forbinder med kirkens diakonale oppdrag. Kristne viste respekt for medmennesker uavhengig av sosial klasse, kjønn og religion. De hjalp fattige og hjemløse, syke og døende. Det er vanskelig for oss som er påvirket av århundrers kristne språkbruk, å forstå hvor banebrytende evangeliet er når det høres for første gang: at ethvert menneske har en enestående verdi, har samme tilgang til det kristne fellesskap og samme mulighet til frelse.

Selv i «verdens rikeste land» trenger vi diakoner som kan formidle evangeliet i handling og bidra til å lindre både åndelig og materiell nød. Ved MF har vi de senere år bygget opp utdanningstilbud og kompetanse på diakoni og på kirkens og religionens rolle i samfunnet. Det er behov for diakoner, lærere, ja personer i alle slags yrker, som kombinerer kunnskap om religion med kunnskap om samfunnet.

Den norske kirke er inne i store og viktige omstillingsprosesser. Det er avgjørende at den ikke blir innadvendt eller lar seg presse bort fra den offentlige samtalen, men viser et aktivt og informert samfunnsengasjement. MFs lærere bidrar gjerne i denne samtalen. Det handler ikke bare om å styrke samfunnets kunnskap om og kjennskap til kirken og den kristne tro, men også om kirkens kunnskap om samfunnet og om kristne menneskers samfunnsengasjement.

Innhold

S. 4–5

IDEALISME PÅ VILLE VEIER

Linda Alzaghari og Lars Laird Iversen mener langsiktig innsats er avgjørende for å forebygge religiøs radikaliserings.

S. 6–7

GEOGRAFI-NERD MED HJERTE FOR KIRKE OG SAMFUNN

Sjur Isaksen ser fram til å kombinere jobben som praktikumslærer med nye utfordringer som stortingsprest.

S. 8–9

RETTE TIL IKKE Å VITE

Bioteknologirådet besøkte MF på Åpen dag og fortalte om aktuelle problemstillinger og saker de behandler.

S. 13

GODE SAMTALER ER YRKESLIVETS HØYDEPUNKT

Leif Gunnar Engedal mimrer over en lang karriere, men er ikke klar for Syden enda.

S. 15

MITT FUNN: HVA GJØR PRESTER NÅR DE IKKE VET HVA DE SKAL GJØRE?

Ingrid Christine Reite har skrevet en avhandling om presters læring.

Side 16-17

KRONIKKEN: TRO FOR FRED?

Postdoktor Solvor M. Lauritzen argumenterer for at fredsarbeid i Kenya bør ta utgangspunkt i folks religiøse tro.

UTGIVER

Det teologiske Menighetsfakultet
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: lysogliv@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

Bladet kan lastes ned elektronisk på mf.no (gratis tjeneste)

REDAKSJON

Silje K. Bjørndal, redaktør (vikar)
Lena S. Sandvik, redaktør (perm.)
Vidar L. Haanes, ansv. redaktør
Marianne Torp, red. medlem
Atle O. Sørvik, red. medlem

PRODUKSJON OG TRYKK

Foto på omslag: Jens Emil Asp
Layout: Neue
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

ANNONSEINFORMASJON

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

20 000 abonnenter mottar bladet fire ganger i året. Abonnentene består av MF-venner, tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd og kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i *Lys og liv* gjengis fritt.

SILJE K. BJØRNDAL
VIKARIERENDE REDAKTØR

Leder for tankesmien Minotenk, Linda Alzaghari, uttaler i intervjuet på s. 4–5 at Menighetsfakultetet synes å holde tritt med samfunnsutviklingen og er god på å ta opp aktuelle temaer. Leder for Bioteknologirådet Kristin Halvorsen, frykter at samfunnets innsnevring av normalitetsbegrepet skal legge enda større press på ungdommene våre fremover. En av faktorene til økt radikaliserings blant ungdommer, som Linda peker på, er nettopp opplevelsen av å falle utenfor storsamfunnet.

Dersom MF skal ha en betydningsfull rolle i samfunnet fremover, må vi fortsatt ha som mål å holde tritt med samfunnsutviklingen

og adressere aktuelle temaer gjennom forskning, formidling og undervisning. Dette kan gjøres på mange måter; som stortingsprest, som medlem i Bioteknologirådet, som diakon i menigheter eller ved andre institusjoner – eller som engasjert forsker og lærer. I møtepunktet mellom akademia, kirke og samfunn trenger vi for øvrig mer enn inspirerte individer. Vi trenger tverrdisiplinære forskningsfellesskap som holder sammen kunnskap om tradisjon og kreativ nytenkning, i møte med utfordringer som innsnevring av normalitetsbegrepet og økt radikaliserings.

Linda Alzaghari og Lars Laird Iversen mener et lappeteppa er et godt bilde på hvordan vi bør forstå det norske samfunnet.

Idealisme på ville veier

Linda Alzaghari er daglig leder i tankesmien Minotenk. Hun mener vi må forplikte oss til en langsiktig innsats mot radikaliserings og får støtte fra førsteamanuensis i samfunnsfag på MF, Lars Laird Iversen.

TEKST: SILJE KVAMME BJØRNDAL
FOTO: ISTOCKPHOTO

– Linda, hva slags forhold har du til Menighetsfakultetet?

– Mitt inntrykk er at Menighetsfakultetet holder tritt med samfunnsutviklingen og er god på å ta opp aktuelle temaer. Har særlig fulgt Lars sitt arbeid med stor interesse. Jeg skal forelese på MF denne måneden faktisk, om islam i Norge. Det gleder jeg meg til.

BEHOV FOR BEDRE FENOMENKUNNSKAP

– Du har uttrykt bekymring for økende radikaliserings blant muslimske ungdommer her til lands. Hva er det viktigste vi kan gjøre som storsamfunn for å forhindre denne utviklingen?

– Radikaliserings, i betydningen å få en økende aksept for bruk av politisk vold, er en sammensatt problematik og det er ulike veier inn i en sårbar prosess. I mange tilfeller er det snakk om idealisme som har kommet fullstendig på ville veier. Mange ungdommer har en sterk rettferdighetssans og blir opprørte av å se andre mennesker de identifiserer seg med, bli drept og undertrykket. Dette gir grobunn for ekstremisme, og det baner vei for en ideologisk overbevisning. De aller fleste klarer å kanalisere sitt samfunnsengasjement på en konstruktiv måte, men noen er ekstra sårbare for å utvikle sympatier med ekstremistiske holdninger. Triggere kan være psykiske lidelser, voldsfascinasjon, ønske om selvbekreftelse og berømmelse. Skjellsettende opplevelser kan også være med og åpne for en kognitiv endring av verdensbildet. Som storsamfunn bør vi i første omgang få bedre fenomenkunnskap og forplikte oss til en langsiktig innsats, slik vi gjorde mot høyreekstremer på 90-tallet.

Lars supplerer: – Det som var bra med innsatsen mot høyreekstremer, var at storsamfunnet tok avstand fra høyreekstremer uten å trekke seg unna de høyreekstremer. I stedet gikk de tettere på, for eksempel gjennom at politiet forsøkte å

FAKTA

Tankesmien Minotenk jobber med å definere problemstillinger og utfordringer som angår minoriteter i Norge, og gjennomfører dialogmøter, foredrag, konferanser og kurs over hele landet. Minotenk ble startet i 2008.

bli kjent med ungdommer i feresonen og besøkte familiene deres.

– Hvordan vurderer dere i Minotenk utviklingen i forhold til minoritetsungdommer som faller utenfor det norske storsamfunnet?

– Radikaliserings er ikke utelukkende et minoritetsfenomen, men det kan være noen andre typer sårbarhetsfaktorer man har med seg som minoritet. For eksempel opplevelser av diskriminering og fremmedgjøring, men også identitetskrise og følelsen av ikke å høre til verken i foreldrenes opprinnelseskultur eller i det norske samfunnet. Dette er viktig å ha med seg i det forebyggende arbeidet.

IDEALET ER ET LAPPETEPPA

– De senere år har det vært en pågående debatt rundt begrepet «norskhet». Hva betyr dette begrepet for dere? I hvilken grad tenker dere at det er knyttet til kristendommens plass og rolle i norsk historie?

– «Norskhet» for meg er det alle vi menneskene som bor i Norge gjør det til, sier Linda. – Vår kristne kulturarv er en naturlig del av «det norske», samtidig som jeg er stor tilhenger av at vi skal ha en romslig og inkluderende «norskhet». Jeg tror ikke noe på «kulturell renhet» og tenker idealet er et lappeteppa hvor vi alle jobber med å sy de ulike stoffbitene sammen. Vi har jo fått nye, store kristne innvandringsgrupper til Norge de siste årene som også vil påvirke den norske kristenheten. De kristne referanserammene våre er en del av samfunnslimet, og det er også viktig for meg.

Lars synes at lappeteppa er et godt bilde på hva «norskhet» innebærer. – Først og fremst er det et lappeteppa av hverdags erfaringer og tradisjoner som folk som bor i landet vårt føler seg hjemme i. Oppå disse hverdags erfaringene finnes det også en politisk kamp om hva det er å være norsk og hvor grensene for det går. Det er viktig at de politiske valgene som tas i forhold til hva norske institusjoner skal gjøre og være, tar høyde for hva som er rimelig at folk kan slutte seg til eller lære. Her må man reson-

ner og forholde seg til lappeteppet av hverdags erfaringer. For eksempel mener jeg det er rimelig at norske borgere kan lære om og tilslutte seg menneskerettigheter og demokratiske ideal. I motsatt fall er det urimelig å forvente at folk skal slutte seg til en bestemt religion – eller forventes å ha norske besteforeldre, for den saks skyld.

VIKTIGE VERDIER

– Gir det fortsatt mening å snakke om «norske fellesverdier»?

– Jeg tror det er viktig å snakke om fellesverdier, men de er ikke nødvendigvis «særnorske». Linda utdyper: – Likestilling, demokrati, ytrings- og religionsfrihet og fordelingspolitikk er noen punkter som har bidratt til at Norge har lyktes i å lage et godt og trygt samfunn. Nå er vi særdeles heldige, både med tanke på at vi er en liten befolkning og at vi har oljepenger på bok, så vi slipper frykten for at kamp for ressurser skal føre til store verdikonflikter i Norge, slik vi ser mye mer av ellers i verden. Menneskerettigheter har på den måten veldig gode kår i Norge, men vi skal ikke ta dem for gitt. Verditenkning er kanskje enda viktigere nå, nettopp fordi vi har det så godt her. – Viktigere enn at vi erklærer gode fellesverdier som «norske» eller ei, er jo at vi lever etter dem, supplerer Lars.

– Hvordan kan MF bidra til å forebygge religiøs fundert radikaliserings?

– Religiøs radikaliserings i Norge tror jeg dreier seg om en gjensidig prosess mellom muslimske miljøer med radikaliseringspotensialer på den ene siden, og mistenkeliggjøring, kunnskapsmangel og generalisering av muslimer fra majoritetsmiljøer på den andre siden, sier Lars og fortsetter: – Begge disse fløyene har en interesse av å opprettholde et bilde av religiøse tradisjoner som egentlig enhetlige og uforanderlige. Samfunnsfaglige religionsanalyser, blant annet fra MF, kan vise det interne mangfoldet i alle verdensreligioner. Vi kan bidra gjennom å utdanne både kristne, sekulære og muslimske studenter, og ved å delta i offentlig debatt.

Geografi-nerd med hjerte for kirke og samfunn

Sjur Isaksen (57) tror det er viktig med god utveksling mellom praksisfeltet og MF. Derfor ønsker han å kombinere stillingen som praktikumslærer med prestjobb på Stortinget.

TEKST: SILJE KVAMME BJØRNDAL
FOTO: JENS EMIL ASP

FAKTA

Stillingen som stortingsprest ble opprettet i 2007, og Per Arne Dahl har hatt den frem til i år. Rundt 800 mennesker jobber på Stortinget, av disse er 169 folkevalgte.

Stortingspresten Sjur ser fram til å jobbe på en av landets mest interessante arbeidsplasser.

– *Hvorfor ville du bli stortingsprest?*

– Selv om det å være praktikumslærer er veldig tett på prestetjenesten, har jeg lenge hatt lyst til å jobbe litt mer som prest selv også. Samtidig er jeg ikke klar for å slutte på MF. Så da jeg ble gjort oppmerksom på denne lille 20 %-prestestillingen bare to t-banestopp unna Majorstua, tenkte jeg at det kunne la seg kombinere. Stillingen på Stortinget har også en beskrivelse som passer godt inn i det jeg liker aller best ved å være prest, nemlig formidling og samtaler. Samtidig er Stortinget kanskje en av landets mest interessante arbeidsplasser og en helt sentral samfunnsinstitusjon. Jeg er glad for at kirken blir betraktet som en naturlig og god støtte for folkevalgte og ansatte, og vil gjerne gi mitt bidrag.

FANTASTISKE STUDENTER

– *Hva tar du med deg fra din jobb som praktikumslærer til jobben som stortingsprest?*

– Årene som MF-lærer har blant annet gitt meg anledning til en faglig fordypning, særlig i praktisk teologi. Jeg har fått ta del i mye av den samme læringen som studentene våre gjennomgår, og i høy grad lært av dem. I tillegg har stillingen min gitt rom for mange samtaler som har utvidet min horisont. Vi har fantastiske studenter! Som lærer har jeg også måttet arbeide med min egen formidling, både form og innhold. Forhåpentligvis har alt dette bidratt til at jeg har noe å si, og at jeg glimtvis kan få sagt

det på en begripelig måte. Noe av det jeg selv har satt størst pris på å få gjøre, er å skrive betraktninger til alle evangelietekstene i kirkens nye teksttrekker, samlet i tre bøker *Ordet gjennom året*.

– *Og omvendt; hva tror du jobben på Stortinget kommer til å gi inn i jobben som praktikumslærer?*

– Jeg tror på en god vekslning mellom praksisfeltet og MF, slik at lærere ikke bare sender studenter ut i praksis, men også selv gjør nye arbeidserfaringer i kirke og samfunn. Det bør alltid finnes en relativt fersk presterfaring representert i lærerstaben, ikke minst på praktikum. Akkurat hvilke erfaringer arbeidet på Stortinget vil gi, er litt tidlig å si så mye om. I starten lærer jeg vel mest om det å være ny et sted og om å drive tålmodig tillitsbyggende arbeid. Stortinget er en svært travel arbeidsplass med høyt trykk, og presten vil nok fort merke at han neppe er den viktigste personen på Løvebakken. Jeg tenker at det likner på den situasjonen mange studenter opplever i institusjonspraksis. Likevel blir vi viktige, noen ganger og for noen.

INNENFRABLIKK OG UTENFRABLIKK

– *Hva mener du er det viktigste MF kan bidra med i dagens samfunn?*

– Jeg blir stadig minnet på MFs betydning for kirke og samfunn. Også på Stortinget har jeg møtt flere med utdannelse fra vår

institusjon. Utvidelsen av MFs fagportefølje har vært helt avgjørende for at denne betydningen kan vedlikeholdes. Fagfolk som kan se religionens betydning i samfunnet, og som kan se Kirkens tro både med et innenfrablikk og et utenfrablikk, vil være en viktig ressurs for skole, samfunn og kirke. Offentlig debatt om disse temaene fortjener høy kompetanse, og det gir MF. I motsatt fall blir religion og kristendom karikert, med polarisering og fordommer som resultat. For øvrig er det vel ingen hemmelighet at min hjertesak på MF er presteutdanningen. Kirken trenger gode prester, og det får de fra oss! Men de trenger flere enn det de får, derfor er rekruttering kanskje det aller viktigste. Kanskje jeg kan lokke noen stortingsrepresentanter over i kirkelig tjeneste?

– *Hvilke utfordringer har du møtt så langt som stortingsprest?*

– Jeg har ikke vært der så lenge, men tenker nok at jeg opplever mye av det samme som andre møter når de er nye på et sted: Å være ukjent. Derfor bruker jeg en god del tid på kontaktopprettende arbeid, deltar på møter og inviterer meg inn både her og der. Men jeg er egentlig en introvert sjel, så derfor må jeg kjempe litt med denne oppsøkende delen av jobben. Hittil har jeg møtt stor gjestfrihet og vennlighet. For øvrig skrev jeg i søknaden at jeg kunne navnet på alle norske kommuner, så samme hvem jeg treffer, har jeg noe å snakke med dem om. Det kan komme godt med å være litt geografi-nerd på en slik arbeidsplass!

Retten til ikke å vite

Tre av Bioteknologirådets medlemmer er på MFs Åpen dag for å fortelle om aktuelle problemstillinger og utfordringer genetikkforskningen stiller samfunnet overfor.

TEKST: SILJE KVAMME BJØRDAL
FOTO: MARIANNE TORP

Benedicte Paus er overlege ved Avdeling for medisinsk genetikk på Oslo universitetssykehus og professor II ved Universitetet i Oslo, Kristin Halvorsen er direktør for CICERO Senter for klimaforskning og leder Bioteknologirådet, og Gunnar Heiene er professor i etikk ved MF.

– *Kristin, hvorfor sa du ja til å lede Bioteknologirådet?*
– Jeg har vært interessert i disse problemstillingene lenge. Jeg synes også det er interessant arbeid fordi dette går på tvers av partipolitiske skillelinjer, og fordi vi skal holde sammen ønsket om god lovregulering og de etiske dilemmaene som enkeltpersoner står overfor.

– *Benedicte og Gunnar, hvorfor sa dere ja til å sitte i rådet?*

– Jeg ble stolt over å få invitasjonen, begynner Benedicte. – Dette er et viktig norsk organ med mange spennende mennesker som diskuterer betydningsfulle spørsmål. Gunnar er enig og legger til: – Det er en unik anledning til å få være med i et forum som er bredt sammensatt. Som etiker er man avhengig av å forstå de problemstillingene og utfordringene vi som samfunn må ta stilling til, og det bidrar samtalene i dette rådet til for meg personlig. Samtidig mener jeg at kirken og den kristne etikken hører med i den store samfunnsmessige debatten – og dette miljøet representerer jeg jo også i denne sammenheng.

BARNES RETTIGHETER

– *Har dere endret ståsted i noen saker på grunn av samtaler i Bioteknologirådet?*

– Det som ligger til grunn, er at det skal være lov å prøve ut sine standpunkt, sier Kristin. – I spørsmålet om assistert befruktning til enslige tenkte jeg i utgangspunktet at det ikke var problematisk fordi barn åpenbart kan ha en god oppvekst med en aleneforelder. Den tradisjonelle kjernefamilien sikrer ikke en god oppvekst. Men gjennom samtalene i rådet ble det tydeligere for meg at det store spørsmålet er om samfunnet skal sette i system at barn skal vokse opp med en forelder og uten å få vite noe om faren før de er 18. Da handler det ikke om hvorvidt barn kan ha en god opp-

vekst med en aleneforelder, men det handler om at du er tryggere med to foreldre. De fleste som vokser opp med en aleneforelder i dag, har også en annen forelder et annet sted. Dette spørsmålet satte meg på sporet i forhold til barns rettigheter, som jeg mener er noe av det viktigste vi i rådet må ivareta, inkludert retten til ikke å vite om fremtidige potensielle sykdommer.

– *Som genetiker har du en særskilt fagkompetanse, Benedicte. Hvordan opplever du å sitte i et slikt bredt råd?*

– Alle i rådet kan anses som fagpersoner, så jeg opplever ikke at det er et skille i den forstand. Jeg synes at vi har gode dialoger hvor alle bidrar og er engasjerte. Min opplevelse er at alle er like sterke i sine innspill, og jeg har også opplevd korreksjon gjennom våre diskusjoner. Gunnar henviser til filosofen Jürgen Habermas sin teori om herredømmefri dialog, og mener at det er nettopp argumentenes tyngde som

blir vurdert når rådet diskuterer.

SUMMEN AV VÅRE INDIVIDUELLE VALG

– *Hva ser dere som de største samfunnsmessige utfordringene med tanke på bioteknologi?*

– Vi vet jo at presset ungdommer i dag møter i forhold til hva som er normalt og vellykket, er veldig sterkt. Jeg frykter at all vår jakt på å unngå store variasjoner kan gjøre det rommet mindre og mindre. Nettopp hva som blir de samfunnsmessige konsekvensene av summen av våre individuelle valg, er et av de store dilemmaene vi må forholde oss til, sier Kristin.

Benedicte mener spørsmålet om svangerskapsavbrudd er der mange av problemstillingene knyttet til genteknologi munner ut. – Dette er et stort og komplisert problem. Det utføres i Norge hvert år altfor mange senaborter. Bare en liten andel gjøres på medisinsk eller genetisk indikasjon. Jeg mener at det er viktig å få fram at den nye teknologien kan hjelpe oss til å redusere antall sene svangerskapsavbrudd som utføres på grunn av genetisk sykdom gjennom tidligere fosterdiagnostikk. Gunnar fortsetter: – Til syvende og sist handler det om hvilket samfunn vi ser for oss og styrer i retning av. Vi trenger et samfunn som tåler utfordringer. Hvis vi systematisk ønsker å kvitte oss med mennesker med bestemte symptomer eller lidelser, blir samfunnet vårt fattigere. Dette er samme problematikken som Kristin var inne på. Summen av de individuelle valgene preger samfunnet og våre idealer om variasjon og mangfold.

Fra venstre: Kristin Halvorsen (leder), Gunnar Heiene og Benedicte Paus.

3 om

Vi spurte tre på Åpen dag om hva de tenker er MFs rolle i samfunnet:

ERNST HARBAKK (74)

Tidligere misjonsprest og Asiasekretær i Areopagos

– MF har i over 100 år utdannet teologer, i snart 50 år bidratt til utdanning av lærere og i senere år også diakoner og kateketer, noe som har vært av stor betydning for kirke

og samfunn. Skal MF fortsatt være relevant som læreinstusjon, må den evne og endre seg med de skiftende samfunnsforholdene, og da spesielt i spørsmålet der tro møter tro og hvor dialogen er sentral. Og, i sammenheng med dette, at lærerne tar aktiv del i samfunnsdebatten.

ODDBJØRG AASEN BJØRDAL (67)

Kommunikasjonsrådgiver

– Jeg tenker MF i større grad enn tidligere må bli mer synlig i det offentlige rom som premissleverandør til debatter og formidling av aktuelt stoff fra sitt teologiske verksted. MF

ligger på topp når det gjelder publisering av artikler etc. I den offentlige samtalen er MFs nærvær svakere. Med dagens fragmenterte nyhetsbilde har det vokst fram et større behov for refleksjon, analyse og fordykning.

SVEIN HELGESEN (66)

Seniorrådgjevar

– MF utgjør ein forskjell ikkje berre for kyrkja, men for heile samfunnet. I ei tid med ein-sidedig fokus på alt som kan teljast og målast, treng vi eit teologisk forankra

fagleg fyrttårn som på vitskapleg basis utfordrar og løftar fram at mennesket er langt meir enn hjerne og hender. Utan solid kunnskap om tru, livssyn og etikk blir vi meir blodfattige både som enkeltmenneske og samfunn. Derfor må MF si rolle alltid vere å utgjere ein forskjell!

Diakoni er hands-on

Diakoni kan være så mangt, men fellesnevneren for de ulike handlingene er at de fortolkes som kristen tro i praksis.

EVANGELIET KROPPSLIGGJØRES

De tre som er samlet rundt lunsjbordet på MF, er engasjerte for diakoni, med hver sin innfallsvinkel. Astrid Sandsmark har jobbet med ungdomsdiakoni i menighetssammenheng og på MF, Sturla J. Stålsett har lang fartstid som generalsekretær i Kirkens Bymisjon (KB), og Tron Fagermoen er programansvarlig for masterstudiet i diakoni, som MF tilbyr i samarbeid med Diakonhjemmet Høgskole.

– *Hva er diakoni?*

Tron tar først ordet og refererer til Den norske kirkes bestemmelse av diakoni: – Diakoni er evangeliet i handling, som uttrykkes gjennom nestekjærlighet, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Sann sett kan diakoni være ganske mange forskjellige ting, men fellesnevneren er at evangeliet kroppsliggjøres og ikles handlinger.

Sturla plukker opp tråden og fortsetter: – Hele den diakonale retningen er mot det praktiske; praktisk omsorg for folk, naturen og fellesskapets ve og vel. Blant de mange definisjoner man kan velge mellom, er diakoni for min egen del først og fremst en fortolkning av praksis. Handlingen i seg selv er først og fremst en sosial eller helsemessig praksis i det godes tjeneste. Dette gjør diakoner på lik linje med mange andre utfra profesjonelle kriterier en forholder seg til, som for eksempel vernepleier eller sosionom. Men diakonien stiller spørsmålet: Hvordan forholder disse praksiser seg til den kristne livsforståelsen?

– *Hva er spesifikt for ungdomsdiakonien?*

– Først og fremst handler det om at diakonien er rettet mot en bestemt aldersgruppe, åpner Astrid, som er programansvarlig for MFs bachelorgrad i ungdom, kultur og tro (UKT). – Det gjelder både utøverne og mottakerne. Ungdomsdiakoni har dessuten ofte gått litt foran, spesielt i menighetssam-

menheng. De våger gjerne mer og forsøker å tenke utradisjonelt, for eksempel gjennom å søke samarbeidspartnere i kommunene, som sosiallærere, utekontakten – kort sagt, samarbeide med andre som vil unge vel. Slik vokser det fram nye ungdomsdiakonale tiltak, som i Fjell kommune på Vestlandet, hvor soknerådet gikk sammen med kommunen og kjøpesenteret for å nå ungdommer som henger på kjøpesenteret med konstruktive og forebyggende tiltak.

DIAKONIFAGET I UTVIKLING

– *Hvilke «trender» ser dere innenfor diakoniforskning?*

Sturla peker på tre forskjellige dimensjoner innenfor diakoniforskningen: – Først har vi den eksplisitte teologiske og kirkelige forankringen som fortolker koblingen mellom sosial praksis og kirkens trosgrunnlag. Så har du den refleksjonen som er tettere på selve praksisen. Her blir de diakonale verdienes påvirkning av praksisen et eksplisitt fokus. Hva skjer med en konkret profesjonshandling når den diakonale tilleggsdimensjonen kommer inn? Til sist har du forskningen innenfor de ulike feltene; menighetsdiakoni, institusjonsdiakoni, tverrkulturell diakoni og diakoni med ulike «målgrupper» som rusavhengige eller ungdommer. Slik åpnes det også opp nye felt, som for eksempel diakonalt arbeid med papiroløse innvandrere.

Tron peker på den empiriske vendingen i diakonifaget: – Diakonifaget var tidligere gjerne preget av teologiske diskusjoner, for eksempel om hvilke trosartikler man skulle forstå diakoni ut fra, men den har etter hvert utviklet seg til å bli en tverrfaglig disiplin hvor klassisk teologi møter samfunnsvitenskapelige perspektiver. – Nettopp dette gjør diakonifaget så spennende, skyter Sturla entusiastisk inn. – Ut fra de praktiske oppgavene som skal løses, er vi i dialog med mange fagfelt som på hver sin kant også er i utvikling. Et eksempel er interreligiøst dia-

FAKTA

Begrepet «diakoni» kommer av det greske ordet for «tjeneste». Allerede i Apostlenes gjerninger kan vi lese at menigheten valgte ut diakoner til å ivareta praktiske behov. Den moderne diakonien har røtter tilbake til 1800-tallets Tyskland og var da primært knyttet til sykepleie.

konalt samarbeid. – Ja, det som gjerne kalles for diapraksis, sier Tron og utdyper: – Diapraksis er interreligiøs dialog i praksis, som ofte går forut for god dialog på andre områder. Man møtes for å samarbeide om gode løsninger på felles oppgaver og utfordringer.

PRAKTISK KUNNSKAP

– *Hva vil MF og Diakonhjemmet med diakoniutdannelsen?*

Tron understreker at samarbeidet med Diakonhjemmet er viktig for kvaliteten på studietilbudet. – Vi vil tilby en god utdanning for diakoner i Dnk. Utover det vil vi også gi en relevant og matnyttig utdanning både for dem som vil jobbe i institusjoner innenfor helse- og omsorgssektoren – og i internasjonale organisasjoner.

Sturla mener det er mange som jobber diakonalt og er stolte av det, men likevel ønsker seg en bedre forståelse av handlingenes betydning i lys av en kristen livstolkning. – I Kirkens Bymisjon jobber det 1200 mennesker med forskjellige bakgrunner og livssyn. De har et felles engasjement for det diakonale arbeidet KB driver med, men alle har ikke nødvendigvis samme forståelse for arbeidet som diakonal praksis.

– På UKT er diakoni en del av ekklesiologifaget som de tar sammen med teologistudentene. I tillegg har de et emne som heter ungdomsdiakoni og sjelesorg. Dette handler spesielt om diakoni som forholder seg til barn og unge som strever. Det er viktig at diakonene har en forståelse for den sosiale og kulturelle allmennutviklingen hos disse barna og ungdommene, slik at de vet hvilke faresignaler de skal se etter, og vite når de må søke bistand. I tillegg ønsker vi å gi dem praktisk kunnskap om samarbeidspartnere de har i kommunene. Ungdomsdiakoni er som diakoni generelt; veldig *hands-on*, avslutter Astrid.

VM og valg i Brasil

Foto: iStockphoto

Er det noe vi har lært, er det at Brasil ikke er lett å bli klok på! Brasil er samba, fotball, strand og *caipirinha*. Brasil er jungel og urbefolkning, enorme storbyer og moderne arkitektur. Brasil er olje og regnskog, formuer og favelaer. Siden Lula ble president i 2003, har 40 millioner tatt steget ut av ekstrem fattigdom, men forskjellene er fremdeles enorme. Ti prosent av befolkningen eier 40 prosent av ressursene, og det brasilianske samfunnet er sterkt patriarkalsk og hierarkisk.

Vi har studert latin-amerikansk frigjøringssteologi, feministsteologi og religionsvitenskap ved Faculdade EST, sør i Brasil. Fakultetet har en aktiv samfunnsrolle, og det har vært spennende å se hvordan de posisjonerer seg i kirke- og samfunnsdebatten. De er ledende på kjønns- og religionsforskning, og vi har fått være med i en studiegruppe som diskuterer og reflekterer over spørsmål relatert til kjønn. Vi har jobbet med begrepet kjønn som «gender» og «sex», konstruksjon av sosiale relasjoner, kjønnsrelatert vold, maktrelasjoner, produksjon av kunnskap og hva det betyr å gjøre teologi.

Det har vært lærerikt å få et lite innblikk i en annerledes kulturell kontekst. Også det brasilianske kirkelandskapet skiller seg fra det norske. Den lutherske kirken har med sine én million medlemmer alltid vært en minoritet, og som de andre tradisjonelle kirkene har også den blitt påvirket av den enorme fremveksten av karismatiske bevegelser.

Utrvekslingsåret har bydd på fotball-VM, presidentvalg, demonstrasjoner og markering av at det er femti år siden militærkuppet, noe samfunnet fremdeles bærer preg av. Militærpolitiet er synlig i gatene, og for å oppnå flertall i Kongressen må president Dilma ha støtte fra dem som tidligere torturerte henne. Paradoksalt nok er hun avhengig av svært reaksjonære og patriarkalske krefter, deriblant evangelikale ledere med stor politisk innflytelse, for å fremme likestilling og progressiv politikk.

Brasil er komplekst og utrolig spennende! Kanskje ikke så rart når landet er like stort som Europa og har en befolkning på 200 millioner mennesker.

Hilsen Kristin Skjøtskift og Mario Liavåg

Gode samtaler er yrkeslivets høydepunkt

TEKST: SILJE KVAMME BJØRNDAL
FOTO: MARIANNE TORP

Leif Gunnar Engedal holdt sin avskjedsforelesning i midten av oktober. Forelesningen handlet om kristen spiritualitet. Han har vært ansatt ved MF i over 20 år og ble i 1999 professor i praktisk teologi med vekt på religionspsykologi og sjelesorg.

– Du har en bred og imponerende kompetanse og karriere bak deg. Hvilke høydepunkt vil du selv trekke frem?

– Hva skal jeg si til det? Det har jo vært veldig mye fint og veldig mye forskjellig. Tror likevel at det jeg setter høyest når det kommer til stykket, handler om møter med andre, ansikt til ansikt: Det kan være når viktige ting skjer i sjelesorgen, eller når et innfløkt faglig problem løser seg i veiledning, eller en fortrolig samtale med en student etter en forelesning, eller møter med gode kollegaer. Sånne ting står for meg som meningsfulle «høydepunkter» i mitt yrkesliv.

Leif Gunnar tar en pause og fortsetter: – Hvis jeg tenker mer i retning academia og fag, så har jeg for eksempel gode minner fra min egen disputas en gang for lenge siden. Det har ikke minst å gjøre med at jeg fikk disputere i ærverdige Universitetets Aula omgitt av Edvard Munchs berømte bilder. Det var en flott opplevelse! Jeg merket faktisk underveis i disputasen at Munchs bilder ga på sitt særegne vis kommentarer og perspektiver til den faglige diskusjonen vi hadde om menneskets identitet. Et fint minne fra en strevsom periode med mange gjøremål og mye trøkk. Et annet faglig høydepunkt som melder seg tydelig, trekker meg langt avgårde til Afrika og samarbeid med flotte kolleger i Tanzania. Å få jobbe sammen med dem over lengre tid, bli godt kjent, diskutere teologi og kultur, og utvikle gode, anvendelige sjelesorgtekster til bruk i afrikanske menigheter, var veldig lærerikt og berikende. Og nå oversettes bøkene til flere afrikanske språk: swahili, amharisk, gassisk og etter hvert fransk.

– Hva motiverte deg til å begynne å jobbe faglig med sjelesorg?

– Det korte svaret er: Møtet med mennesker i den alminnelige sjelesorgen. Mange år med veldig mange samtaler har vist meg hvor viktig det er å jobbe seriøst faglig med sjelesorgens teori. Å tilegne seg relevant teologisk kunnskap og godt fundert innsikt i menneskelivet er rett og slett nødvendig for å kunne utvikle en best mulig sjelesørgerisk praksis. Å ta faget på alvor og å ta konfidenten på alvor er slik sett to sider av samme sak. Jeg har sansen for ham som sa at «ingenting er så praktisk som en god teori». Faglig teori skal hjelpe oss til å se klarere og forstå mer. Kunnskap og innsikt åpner muligheten for å møte andre med større trygghet, anerkjennelse og respekt.

– Hvilken bok skulle du skrevet for lenge siden?

– Skulle veldig gjerne skrevet ei god barnebok. Det hadde jeg planer om for mange år siden. Men ellers: Den gode boka om samspeillet mellom metaforer og affekter i teologi og sjelesorg. Den mangler, og det er ikke bra!

– Hva skal du bruke den ekstra tiden du får når du trapper ned i MF-stillingen?

– Jeg har ingen planer om å legge meg til på ei strand i Syden. Men jeg gleder meg til å kunne bruke «den ekstra tiden» til mye fint som i mange år har blitt fortrent av travelhet og arbeidspress: Roe mere ned. Øve meg i å be og gå langsommere gjennom dagene. Få mere tid til mine nærmeste. Stresse mindre og trene mere. Lese mere skjønnlitteratur og teologi og filosofi, og lytte mere til god musikk. Høres ikke det forlokkende ut? Den engasjerte professoren legger til: – Så kan det godt hende at jeg kommer til å gå mere inn i terapeutisk og sjelesørgerisk arbeid. Det oppleves meningsfullt. Og jeg kommer helt sikkert til å fortsette å holde seminarer, foredrag og den slags. Kanskje også skrive ei bok eller to som ligger og venter. Men altså: Ikke for mange ting, og ikke for mye.

Forskning aktuelt

Forskningsnytt

MF HAR FÅTT EØS-FORSKNINGSMIDLER

MF har sammen med universitetet i Craiova, Romania fått forskningsmidler fra EØS (EEA/Norway Grants) til prosjektet *Revitalisation and promotion of the Oltenia minorities' cultural heritage in the context of cultural diversity*. Professor **Gunnar Heiene** er ansvarlig for prosjektet fra MFs side.

REKTOR VIDAR L. HAANES I NYE INTERNASJONALE VERV

Haanes er valgt som norsk medlem i Governing Board i OECDs *Programme on Institutional Management in Higher Education* (IMHE). Han er videre blitt medlem av det nyopprettede *Council of Europe Expert Group on Higher Education Policy*. Ekspertgruppen skal være rådgivende for Europarådets *Steering Committee for Educational Policy and Practice* (CDPPE). Hovedsiktet for arbeidet er videreutvikling av European Higher Education Area, og Europarådet legger særlig vekt på utvikling av kompetanse for demokratisk kultur og interkulturell dialog.

Publikasjoner

3. BOK I PROFESSOR HENRIKSENS PROSJEKT

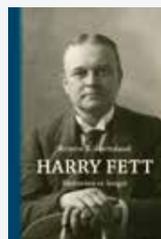
Kan kristen gudstro, en vitenskapelig virkelighetsforståelse og den menneskelige erfaring holdes sammen? Jan-Olav Henriksen viser i boken *Life, Love, and Hope. God and Human Experience*, nylig utkommet på Eerdmans, hvordan en slik syntese kan virkeliggjøres. Dette er tredje bok i et omfattende prosjekt om hovedtemaene i kristen teologi:

mennesket, Jesus Kristus og Gud. Tidligere har utkommet *Relating God and the Self* (Ashgate 2013) og *Desire, Gift, and Recognition. Christology and Postmodern Philosophy* (Eerdmans 2009).

NT-SEKSJONENS BØNNEPROSJEKT ER BLITT BOK

Professorene Reidar Hvalvik og Karl Olav Sandnes har redigert boken *Early Christian Prayer and Identity Formation*, utgitt på Mohr Siebeck i Tübingen. Boken er et resultat av et større prosjekt om bønn og identitetsdannelse som NT-seksjonen ved MF har gjennomført. Bidragsytere fra MF, i tillegg til Hvalvik og Sandnes, er Geir Otto Holmås, Ole Jakob Filtvedt, Hans Kvalbein og Glenn Wehus.

MFs nye professor i middelalderens kirke- og kulturhistorie Kristin Bliksrud Aavitsland har utgitt boken *Harry Fett: historien er lengst* (Pax Forlag 2014). Boken har fått strålende omtaler og anmeldelser i en rekke aviser og tidsskrifter.

Førsteamanuensis Janicke Heldal Stray har sammen med Line Wittek utgitt *Pedagogikk - en grunnbok* (Cappelen Damm Akademisk). Førsteamanuensis Trine Anker bidrar med en artikkel om religiøs mangfold i skolen. Janicke Heldal Stray og Trine Anker har dessuten vært gjesteredaktører for hvert sitt nummer av *Norsk pedagogisk tidsskrift*. Stray i nummer 3/14 om «Uro i skolen» og Anker i nummer 5/14 om «Religion i skolen». I samme nummer har Ann Midttun bidratt med artikkelen «Biter og deler av islam».

Førsteamanuensis Lars Laird Iversen har utgitt boken *Uenighetsfelleskap: blikk på demokratisk samhandling* (Universitetsforlaget). Boken har fått mye omtale og gode kritikker.

Professor Otfried Czaika er medutgiver av *Information som problem: mediaanalytiska texter från medeltid till framtid* (Kungliga biblioteket: Mediehistoriskt arkiv, Stockholm).

Professor Kjetil Fretheim har redigert og skrevet en rekke artikler i boken *Ansatte og frivillige: endringer i Den norske kirke* (Prismet bok, IKO-forlaget). Boken har bidrag fra MF-lærerne Sverre D. Mogstad, Håkon Lorentzen og Lars Laird Iversen.

Knud Jørgensen og Knut Edvard Larsen er redaktører for boken *Power and Partnership* (Regnum Books).

Doktoravhandlingen til Raymond Lillevik er nå publisert internasjonalt: *Apostates, hybrids, or true Jews? Jewish Christians and Jewish identity in Eastern Europe 1860-1914* (Pickwick Publications).

Professor Geir Afdal har skrevet artikkelen «Modes of learning in religious education» i *British Journal of Religious Education*.

Førsteamanuensis Gard Granerød har skrevet artikkelen «Ahuramazdas lojale judeiske soldater: om Elefantine-judeernes selvbilde» i *Teologisk Tidsskrift*.

Hva gjør prester når de ikke vet hva de skal gjøre?

TEKST: INGRID CHRISTINE REITE, PH.D. I RELIGIONSPEDAGOGIKK
FOTO: MARIANNE TORP

I doktorgradsavhandlingen *Between settling and unsettling: Professional learning trajectories of pastors in a changing knowledge society* har jeg studert profesjonslæring i et foranderlig og pluralistisk kunnskapssamfunn. Jeg har tatt for meg en profesjon som i høy grad er gjenstand for et samfunn i forandring, nemlig prester. Prester er valgt fordi de kan vise hvordan verdibaserte profesjoner befinner seg i utfordrende mellomposisjoner i dagens kunnskapssamfunn: De står mellom etablerte tradisjoner og pluralisme, mellom akademisk kunnskap og omsorg og mellom normative kunnskapsoppgaver og mer udefinerbare roller.

Jeg har skrevet tre artikler med sikte på å utvikle teoretiske redskaper for profesjonslæring. I den første studien analyserer jeg læreplaner og betingelser for presters læring i norsk og nederlandsk profesjonsutdanning. Den andre og tredje artikkelen bygger på et etnografisk studium av fem prester i Den norske kirke, og jeg analyserer henholdsvis profesjonslæring i hverdagen og profesjonslæring ved innføringen av en ny reform.

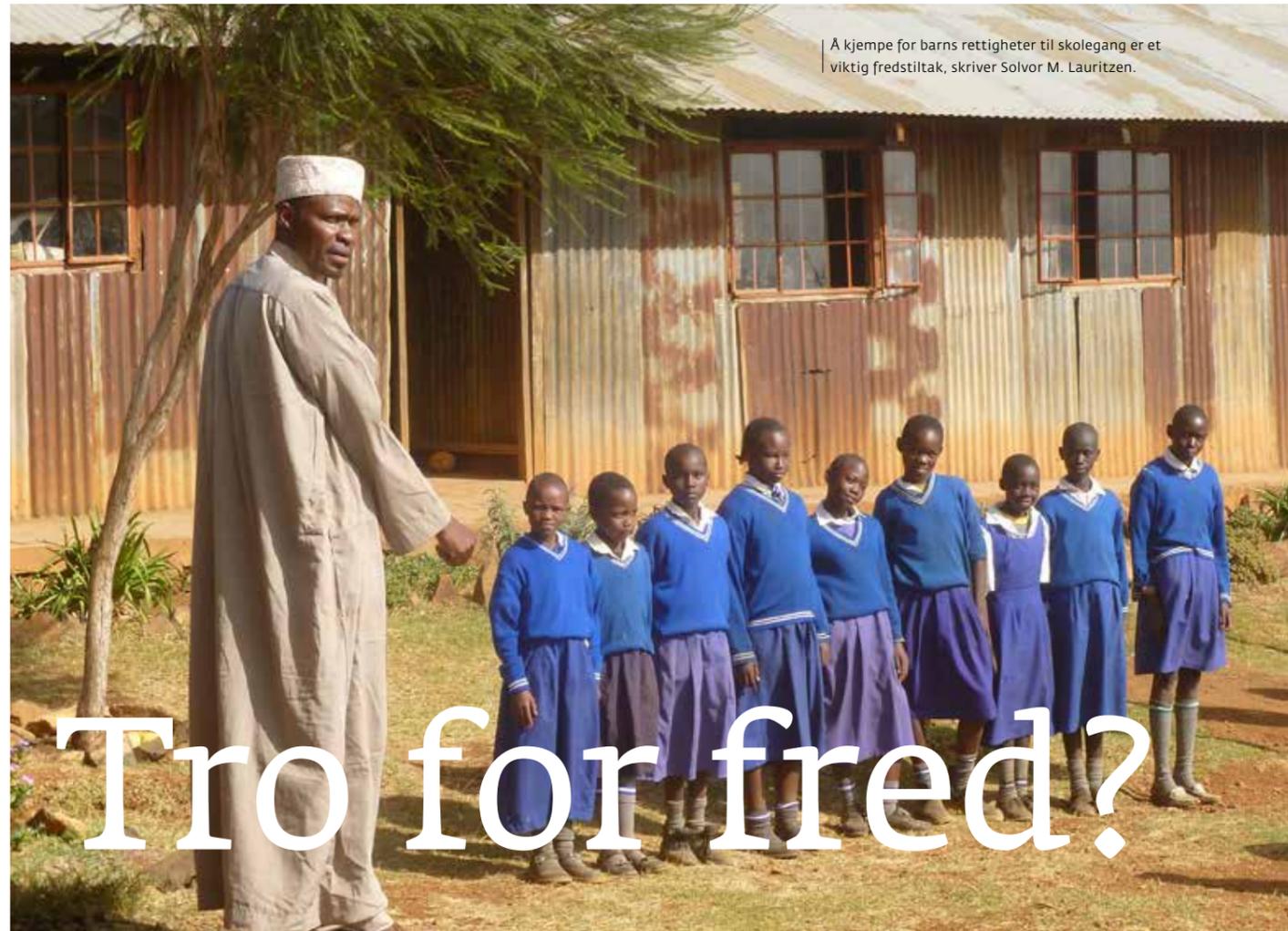
Funnene i den første artikkelen viser hvordan læring kan rigges til på vidt forskjellige måter: Norsk og nederlandsk utdanning skaper helt ulike læringsprofiler med tilnærmet like profesjonsutdanninger og fag. Ulike tilnærminger til læring rammer inn hva kunnskap er, hva en prosess er og hvilket handlingsrom studenter får. Ved å analysere tilnærminger til læring kan resultatene sette lys på hvordan framtidens prester relaterer til læring av ny og kompleks kunnskap.

Jeg har også fulgt prester gjennom arbeidsdagene; deres personlige bønnestunder, på stabsmøter, i begravelser, i samtaler og i undervisning. Artikkelen om hverdagslæring viser hvordan det å opprettholde tradisjoner bare delvis er en del av presters hverdag. I stedet

skyves prestene i mange ulike retninger når de konfronteres med en rekke frivillige og utenforstående, når de står overfor manglende tekniske løsninger og når de skal utfolde sin visjon. Og i mellom de store spørsmålene og de nære ting skapes et spekter av ulike former for profesjonslæring.

I den tredje artikkelen spør jeg hva slags profesjonslæring som oppstår når en ny reform – i rekken av mange – finner sted. I møte med kirkens gudstjenestereform viser det seg at sentrale sider ved presters ekspertise settes på prøve. Både gudstjenestesystemer, rollefordelinger, musikk, ritualer og en ny Fadervår skal opp til diskusjon. For noen prester vil dette si å holde hele reformen på en armlengdes avstand, skape rammer om sin egen profesjonsstand og arbeide hardt for å kontrollere nye elementer. For noen prester betyr denne reformen det å kunne gå i dybden av sin egen praksis og å strekke seg mot en verden av nye muligheter. For en tredje gruppe skaper reformen total forvirring og handlingslammelse. Dermed skaper samme reform tre helt ulike læringsdynamikker.

Profesjonslæring hos prester viser en rekke tendenser som også kan gjelde andre verdibaserte profesjoner. Mange profesjonsdiskusjoner handler om at ekspertkunnskapen er viktigere enn noensinne. Imidlertid kan det å utvikle seg som eksperter innebære å forholde seg til mange ulike måter å lære på. Profesjonslæring handler ikke bare om å beholde litt gammelt og tilegne seg litt nytt. I stedet foregår en stadig nyetablering av kunnskap. Prester etablerer kunnskap som gitt og som basiskunnskap, samtidig som prester også håndterer det kreative, det imaginære og av og til også det kaotiske. Når prester ikke vet hva de skal gjøre, viser det seg at deres evne til flerfoldig læring og forhandling er avgjørende.

| A kjempe for barns rettigheter til skolegang er et viktig fredstiltak, skriver Solvor M. Lauritzen.

Tro for fred?

FREDSBYGGENDE ARBEID I RELIGIØSE SAMFUNN BØR TA UTGANGSPUNKT I FOLKS TRO.

TEKST OG FOTO: SOLVOR M. LAURITZEN, POSTDOKTOR

Malala Yousafzay og Kailash Satyarthi ble nylig tildelt fredsprisen for deres kamp mot undertrykkelse av barn og ungdom og for barns rett til utdannelse. Flere har påpekt fredsprisens aktualitet nettopp i år, etter at Boko Haram i vår bortførte 200 skolejenter i Nigeria. Den tragiske hendelsen er dessverre bare ett eksempel på et økende problem på verdensbasis: Siden 2009 har mer enn 30 land jevnlig opplevd at skolene deres blir angrepet av militære grupper. De fleste konflikter i verden i dag kjempes innad i land, og sivile har blitt hovedmålet for volden. Dette endrer også vår oppfatning av hva fredsarbeid er. Fredsprisen illustrerer nettopp dette, nemlig at å kjempe for barns rettigheter til skolegang også er et viktig fredstiltak.

UTDANNING FOR FRED

De siste årene har internasjonale organisasjoner og forskere i større grad tatt opp denne tematikken. Det blir pekt på at utdanning kan ha to ansikter, et fredsansikt og et krigsansikt. Rett til utdanning er derfor ikke nok. Utdanningen bør være av en viss kvalitet og ha et innhold og en form som bygger fred i krigsherjede områder og ikke fyrer oppunder konflikter og spenninger.

Selv om dette høres relativt opplagt ut, er virkeligheten på bakken litt vanskeligere å kartlegge. Hva mener vi egentlig med fred? Hva bygger fred? Hva fyrer opp under konflikt?

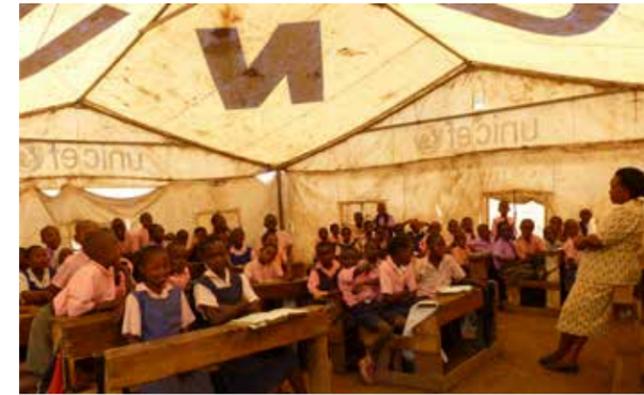
Dette var noen av spørsmålene jeg hadde med i bagasjen da jeg i 2011 dro til Kenya for å gjennomføre mitt feltarbeid. Jeg var interessert i å se på hvilken rolle skoler kan spille i fredsbygging i etterkant av volden

som hadde herjet i landet etter valget i 2007. Selv om landet opplevde et fredelig valg i 2013, har Kenya utfordringer med vold på flere nivåer.

LÆREPLAN FOR FRED

Med imponerende fart utviklet og lanserte UNICEF i samarbeid med UNESCO, UNHCR og Kunnskapsdepartementet en læreplan for fred etter urolighetene i Kenya. I desember 2008 ble læreplanen implementert i Riftdalen hvor volden hadde vært spesielt ille. Læreplanen dannet grunnlaget for opplæring i å «leve fred» gjennom blant annet utvikling av sosial kompetanse og konflikthåndtering. Prosjektet var i følge UNICEF det første i landet som satset på fredsbygging blant barn etter volden.

De sentrale aktørene i programmet tok det som en selvfølge at initiativet kom til å bli

tatt imot med åpne armer i skolene. Min rolle var blant annet å evaluere implementeringen og effekten av programmet. Fire skoler ble valgt ut for studien. Det var overraskende å finne at bare en av disse fire skolene hadde tatt læreplanen i bruk.

MANGEL PÅ RELEVANS

På en svært forenklet måte kan man si at den ene skolen hadde tolket programmet som en reaksjon på volden, og mente dermed at programmet bare skulle anvendes frem til de verste traumene var håndtert. Fredsundervisning ble altså ikke sett på som noe som skulle forebygge, men som en brannslukker.

På den andre skolen var situasjonen fremdeles svært spent. Internt fordrevne bodde i telt-leire i gåavstand fra skolen. Halvparten av klasserommene sto tomme fordi den etniske gruppen som hadde flyktet under urolighetene, ikke hadde returnert til området. Dessuten sto de oppe i en kontinuerlig matkrise, og fredsbygging opplevdes dermed som en sekundær prioritet.

Men det er den tredje skolen som er spesielt interessant i denne sammenhengen. Der hadde de byttet ut fredsprogrammet med ekstra kristendomsundervisning fordi de mente at dersom kristne verdier lå til grunn, ville freden komme av seg selv.

KRISTNE VERDIER?

En av disse verdiene som ble holdt frem, var klart etnosentrisk. Da jeg intervjuet to pastorer som arbeidet i samarbeidskirken til skolen, kunne de fortelle meg at den etniske gruppen Kikuyuene, som var majoriteten ved skolen, var Guds utvalgte folk i Kenya.

Rektoren, lærerne og barna ved skolen kunne dessuten fortelle meg at Bibelen oppfordret til fysisk avstraffelse av barn. De var

svært skeptiske til UNICEF sitt arbeid for å avskaffe fysisk avstraffelse i skolen – i frykt for at andre antatte sekulære verdier ville følge, som å miste respekt for autoriteter, og i ytterste konsekvens Guds autoritet. En tankerekke som kanskje er fjern fra mange sin teologi og kristendomsforståelse her til lands, men brennende levende i denne kenyanske skolen.

Med tanke på de to ansiktene jeg nevnte innledningsvis, at utdanning kan bygge fred eller fyre oppunder konflikt, var dette svært interessante perspektiver. Likevel var det utfordrende å anvende disse sentrale funnene. Evalueringsforskningen fokuserte på UNICEF sitt fredsutdanningsprogram. I dette programmet nevnes ikke Gud eller religion med et ord. Religiøse perspektiver er heller ikke fremtredende i forskningslitteraturen om utdanning sin rolle i fredsbygging etter konflikt.

TRO SOM UTGANGSPUNKT FOR FRED

Men også denne problematikken har to ansikter. I et land hvor skole og kirke ikke er adskilt på samme måte som jeg opplevde i mine skoledager, blir pastorer invitert på foreldremøter og sitter i skolestyrer. Det er kristendomsundervisning på alle trinn, og bønn er en naturlig del av skolehverdagen. Det er kanskje derfor ikke overraskende at troen også blir viktig i forhold til fredsbygging. Selv om jeg i mine spørsmål til informantene ved skolene ikke nevner Gud, tro eller kirke, blir disse tre gitt en svært sentral plass i informantenes svar. Ofte blir det ikke bare nevnt, det er selve grunnlaget. Hvorfor skal vi bygge fred? Svaret er klokkeklart fra flere av informantene: Vi er alle skapt av Gud og er derfor alle like, for Ham er vi alle én etnisk gruppe.

Dersom selve grunnen til å bygge fred for mange ligger i troen, ville det ikke da være

naturlig at det var startpunktet for fredsarbeidet? At religiøse perspektiver utelates fra læreplaner og fredsprosjekt tror jeg ikke fører til at de destruktive elementene av troen forsvinner. Jeg tror heller at der troen og det sekulære kunne gått i dialog for å bruke troens kraft til noe positivt, blir i stedet tolkningen av hva som er kristne verdier gitt fritt spillerom under overflaten. Det er ikke bare historiene fra Kenya som bekrefter at kirken kan være en oppvigler i konflikt-situasjon. Slik sett kan man si at å utelukke den religiøse og spirituelle dimensjonen fra fredsbyggende programmer i religiøse samfunn, kan ha motsatt effekt enn ønsket.

Videre stiller den manglende inkluderingen av troens perspektiver i læreplanen spørsmål vedrørende opplevelse av relevans. Det er velkjent i pedagogikken at det lønner seg å bygge på indre motivasjon. Der mennesker begrunner sitt ønske om fred fra et religiøst perspektiv, er det derfor naturlig å tenke at dette er det mest konstruktive utgangspunktet.

Siden dette var refleksjoner jeg hadde med meg i kofferten da jeg kom hjem fra Kenya, har det vært veldig spennende å komme til MF. Til et miljø som tar sammenhengen mellom religion, verdier og samfunnet på alvor. Det tette samarbeidet mellom teologer, religionsvitere, pedagoger og samfunnsvitere samt samarbeid og utvekslingsavtaler med flere utenlandske institusjoner, danner et spennende utgangspunkt for dialog om disse spørsmålene.

Folk

REDIGERT AV
MARIANNE TORP

PERSONALNYTT

Pete Ward er tilsatt som professor II i praktisk teologi fra 1. oktober 2014.

Audun Toft er tilsatt som stipendiat for en periode på tre år tilknyttet SAMKUL-prosjektet om medier og religion i samfunnskonflikter.

Gav billedvev til MF-kapellet

Ernst og Kari Harbakk har gitt MF nytt alterteppe; en verdifull billedvev av vår æresdoktor Else Marie Jakobsen. Under overrekkelsen orienterte Harbakk og redegjorde for motivet basert på Salme 23: «Du dekker bord for meg like for mine fienders

øyne.» Vi ser Jesus og disiplene rundt bordet - med indre og ytre fiender på hver sin side av hovedmotivet. Kari Harbakk døde 15. november etter en tids sykdom. Vi minnes henne i takknemlighet.

GRESSVIK MF-FORENING

I 84 år har Gressvik MF-forening bidratt med engasjement, pengegaver og forbønn. 16. september hadde de sitt siste møte, hvor studentprest Tore Schwartz Olsen representerte MF. Vi takker hjertelig for all støtte gjennom så mange år.

DRAKTDAG

Kunstnere fra Norge og Sverige viste sine produkter: alba, stola og skjorter. Dette var først og fremst en utstilling beregnet på studenter som skal ut i praksis eller blir ferdige med studiene sine. Her har diakonistudent Ingjerd Marie Benestad Sand iført seg en alba.

BEGYNNER SOM PROFESSOR II PÅ MF

Pete Ward begynte 1. oktober som professor II i praktisk teologi ved MF. Det første han deltok i her på MF, var med et seminar på SKAPT-konferansen *Liquid Church and the Church of Norway*. Han var også med på et forskerseminar innenfor kristent barne- og ungdomsarbeid i forkant av konferansen.

Andakten Præsthainna

TEKST: HILDE MARIE ØGREID MOVAFAGH, STIPENDIAT I SYSTEMATISK TEOLOGI OG PREST I METODISTKIRKEN

Jeg var ung og rimelig fersk prest nord i landet, og jeg forsøkte å få alt jeg hadde studert til å fungere i praksis.

Et par i menigheten fikk barn og kom på gudstjenesten med barnet etter få uker. I likhet med de andre hilste jeg på barnet på kirkekaffen, slik man hilser på en fersk baby. Så gjorde jeg tegn til å gå videre. Moren så sjokkert på meg fordi jeg hadde tenkt å gå. Så sa hun: «Men kom nu her med præsthainna di og velsign ho!» Ingen av bøkene mine inneholdt noe om denne situasjonen ... i alle fall ikke direkte. Men jeg tok imot barnet, la *præsthainna* på hodet hennes og ba en stille bønn. Moren smilte,

tok imot barnet igjen og gikk videre for å høste mer beundring.

Jeg møtte på det samme uttrykket senere i en konfirmasjon hvor en onkel holdt tale for konfirmannten under middagen. «I dag som du har fått præsthainna på dæ ...» sa han, og mente med det at i dag som noe stort har skjedd, vil du se litt større på livet enn før.

Hva er det med denne *præsthainna*? Det er jo ikke noe annet enn min hånd som velsigner. Samtidig uttrykker det en tro på at Gud er der når vi velsigner. Det skjer noe med et menneske presten legger hånden på. Det kan godt hende det er folketro og kir-

keliv som møtes, men både i kirkens handlinger og i folks tro på velsignelsen ligger det en forventning om Guds nærvær og at handlingen betyr noe. Det er en del av presterollen å ha en *præsthainn*, en hånd som velsigner.

Og han tok dem inn til seg, la hendene på dem og velsignet dem. (Mark 10.16)

MARY ELIZABETH MOORE DELTOK PÅ UKT-KONFERANSEN

22.-24. oktober gikk den femte fagkonferansen i kristent ungdomsarbeid (Ungdom, kultur og tro) av stabelen på MF. I år var temaet SKAPT i *Guds bilde, til et lærende fellesskap og med et oppdrag*. Blant bidragsyterne var Mary Elizabeth Moore som er professor i praktisk teologi ved Boston University School of Theology. Hennes forelesninger og seminarer tok utgangspunkt i unges livsfortellinger.

GLIMT FRA ÅPEN DAG

ENIGE OG TRO? – EN ØKUMENISK SAMTALE

Berit Hagen Agøy, Haavar Simon Nilsen og Terje Hegertun samtalte om det dagsaktuelle samarbeidsklimaet mellom kirkene. De representerer selv tre ulike kirkefamilier, og de reflekterte både omkring nye økumeniske arbeidsformer og hva det er som skjer i «mellomrommet» mellom kirkene når og dersom de utvikler seg forskjellig.

HELLIG LIVSRYTME

Den svenske pastoren Tomas Sjödin tok utgangspunkt i boken sin *Mens du hviler* som handler om behovet av å verne det livsfremmende skiftet mellom arbeid og hvile. «Det er noe som skjer når du hviler, som ikke skjer når du forsøker,» var en av hans påstander. Han ga også konkrete råd om hvordan helgen kunne «beskyttes» for å bevare søndagens opprinnelige hensikt.

MFS INFORMASJONSSTAND

Camilla Osnes forklarte ivrig hva MF hadde å tilby av materiell og studier. Det ble bl.a. en god del nye abonnenter på MF-nytt.

SEMINAR OM KIRKE, KUNST OG DIALOG I KINA

En pastor fra den registrerte kirken i Kunming og en pastor fra en husmenighet i Beijing fortalte om sine liv som kristne og som pastorer. Kultursenteret TCG Nordica i Kunming ble presentert. Det er et sted der mennesker møtes for å reflektere omkring tro og menneskeverd, og gjennom kunst er i dialog med samfunnet. Luo Fei (til v.) er kunstner og kurator. Han leder galleri-virksomheten på TCG Nordica. Pastor Zhu (til h.) er kunstner og pastor i en husmenighet i Beijing.

Å LÆRE Å SNAKKE SANT. LEVD TRO – LEVD LIV

Studentrådet og studentprestene arrangerte lunsjseminar. Professor Leif Gunnar Engedal snakket om synd og skriftemål, og åpnet for samtale i etterkant. Det var stor interesse, og auditorium 3 ble for lite.

Nettstudium i trosopplæring - deltid

Studiene kan kombineres med jobb
Årsstudium i trosopplæring består av følgende emner (15 stp):

- *Bibelen - troens kilde* - høsten 2014 ved MHS (15 stp).
- *Barn og unge i trosopplæringen* - våren 2015 ved MF (15 stp).
Emnet gir grunnleggende kunnskap om trosopplæringsreformen i Den norske kirke: reformens bakgrunn, innhold og kontekst. Det belyser også problemstillinger knyttet til den kristne oppdragelsen i hjemmet, i familiens nettverk, og i samspillet mellom hjemmet og kirkens trosopplæring. Barne- og ungdomsteologi drøftes i lys av psykologi, læringsteori og luthersk dåpsteologi. I dette emnet inngår en obligatorisk samling ved MF.
- *Kirkens tro og tradisjon* - høsten 2015 ved MF (15 stp).
- *Levende tro - kristen tro i praksis* - våren 2016 ved MHS (15 stp).

tro.mf.no

Søk innen 15. desember 2014

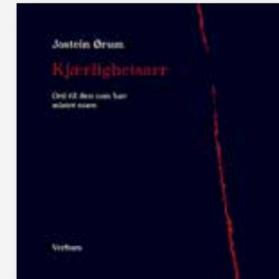

Bøker til fordypning og vekst

JOSTEIN ØRUM

Kjærlighetsarr

Ord til den som har mistet noen

En bok med ord til den sørgende, servert i små porsjoner. En bok som kan være noe å holde fast i, lett å åpne, lett å lese. Om undring og trøst. En kombinasjon av bibelvers og korte betraktninger om sorg. En gavebok ved dødsfall, til alle som sørger.

Kr 198,-

DAG KJÆR SMEMO

Skriften på veggen

Bibelord i dagligtale

Uriaspost, syndebukk, ramaskrik og skriften på veggen. Dette er eksempler på ord fra Bibelen som har gått inn som en naturlig del av språket vårt. Hvilken opprinnelse har ordet, og hva betyr det? Ny revidert utgave av boka Bibelord i dagligtale. Den nye

utgaven er oppdatert i forhold til den nye bibeloversettelsen.

Kr 298,-

Bøkene kjøpes på www.bibel.no eller i din lokale bokhandel.

Vi tror på deg. Ikke for deg.

Bestill Vårt Land gratis i 2 uker ved å sende VL til 1933, eller bestill avisen i hele 10 uker til kun kr 199 ved å sende 10UKER til 1933.

Leveringen stanser automatisk etter endt kampanjeperiode.

vårt land

Foto: Erlend Berge

VITAL BASE® Benkeputer

Putene har en sterk aldrings- og varmebestandig friksjonsduk på undersiden som sørger for at den ligger i ro på benken. Alle putene har glidelås for enkelt vedlikehold og rengjøring av trekk. Mer enn 400 fargenyanser i flammehemmende tekstiler av ull og ullblandinger.

Be om prøver og pristilbud!

VITAL BASE®

Your Challenge - Our Science

Myravegen 9, N-6060 Hareid
Tel +47 70 09 59 50 | firmapost@vitalbase.no
www.vitalbase.no

Individuell tilpasning og ergonomisk utforming.
Seteputer, ryggputer, kneputer, formtilpasning.
Nesten alt er mulig.

Tro som gjør seende: Evangeliet etter Bartimeus

TEKST: TONE STANGELAND KAUFMAN

Det at professor Jan-Olav Henriksen skriver en bok som man i prinsippet kan lese på en kveld, er i seg selv en begivenhet.

Men jeg tror ikke Henriksen kunne ha skrevet denne boka uten de utallige andre han har jobbet med tidligere. For i denne lille boka finner jeg veid sammen mange av de trådene han har jobbet grundig teologisk med i andre sammenhenger. Den svenske forfatteren Tomas Sjödin sier at *bibelteksten ikke skal kopieres, men møtes*. Og i *Tro som gjør seende* stevner Henriksen et møte mellom oss og teksten om Bartimeus. Han inviterer oss til å tre inn i den, og da er det mulig å bli både forstyrret og inspirert. Ofte er vi så blinde for vår egen privilegerte posisjon når vi leser bibeltekster eller forkynner, at vi tar en masse for gitt.

Evangeliet etter Bartimeus gir oss perspektiver til å se med et *nedenfrablikk*, og det røsker i meg når det gjelder forholdet til dagens fattige tilreisende, rusmisbrukere og andre som sitter i *våre* veikanter. For det er så lett å oppleve dem som bryssomme. Bartimeus opplevdes også som bryssom av dem som passerte ham på veien. Men samme hvor irriterende det er å måtte identifisere seg med helt feile personer i en fortelling, så trenger vi å bli forstyrret i all vår komfort! Vi trenger det så inderlig vel! Og det gjør Henriksens bok i all sin enkelhet.

– *Hvorfor valgte du akkurat Bartimeus sin historie som rammefortelling for denne boken, Jan-Olav?*

– Jeg synes det er en rik fortelling som favner mange motiver i kristen tro. Vi er dessuten mange som har lest den for våre barn, og det er en gjenklang av fortellingen om Bartimeus hver eneste søndag når vi i kirken synger *kyrie eleison*.

– *Synsmetaforen er viktig i Tro som gjør seende. Hva tenker du er viktig for oss i dagens samfunn å få øynene opp for?*

– Vi lever i et samfunn der det er viktig å bli sett, men der det finnes mange vi ikke vil se: dem som tigger, som faller utenfor, dem som forstyrrer vårt bilde av hvem Jesus skal være, dem som er syke og gjemt bort og ikke lenger har noen opplevelse av å være betydningsfulle. Alle disse er det viktig å få øyne opp for, fordi de kan utvide, berike og fordype både vår verden og vår tro.

– *Hvem har du skrevet denne boken for?*

– Jeg har skrevet for alle som vil ha et innblikk i hvordan bibeltekstene kan være levende og aktuelle i vår tid, og være det på måter som er både overraskende og oppbyggelig.

– *Hva er den viktigste oppdagelsen du har gjort i arbeidet med Bartimeus-fortellingen og denne boken?*

– Først og fremst fikk jeg bekreftet det jeg ante, etter å ha hatt denne fortellingen med meg i så mange år, nemlig at dette er en fortelling som gir mange ulike veier inn til sentrum av kristen tro: Som er at Jesus kan forandre livet og åpne fremtiden for oss. Dermed ble arbeidet også en bekreftelse på hvor rike selv små og korte bibeltekster kan være hvis man tar seg tid til å arbeide med dem.

CULTA-håndbok om flerkulturelle utfordringer

Institusjoner fra seks ulike land og ulike kristne konfesjoner har deltatt i CULTA-prosjektet som har ført sammen forskere og kirkelige medarbeidere for å adressere tematikken *Religion and Multiculturalism. Educational Pathways for Local Church Leaders*. Prosjektet var støttet av EUs Lifelong Learning Programme. Nå foreligger en egen håndbok til hjelp for kirkelige medarbeidere. Boka baserer seg på en såkalt «peer-to-peer methodology» som handler om at man lærer av andre kollegaers erfaringer både på tvers av ulike land og ulike konfesjoner. Håndboka kan lastes ned gratis fra MFs nettside.

I Noen av deltakerne i prosjektet under avslutningskonferansen på MF i september.

Kjetil Fretheim er professor i etikk og diakoni og har deltatt i CULTA-prosjektet.

– *Hva synes du har vært mest interessant med CULTA-samarbeidet?*

– Utvilsomt møtet med andre forskere og praktikere. Riktignok var vi alle europeere, men de sosiale, kulturelle og kirkelige forholdene vi jobber under, er ganske forskjellige. Det gjelder forskjellene mellom en protestantisk, katolsk eller ortodoks kirkevirkelighet, men kanskje viktigere er de store økonomiske forskjellene. Økonomisk fattigdom utfordrer særlig kirkene i øst på en annen måte enn i det mer velstående Vest-Europa.

– *Kan du oppsummere argumentet i ditt forskningsbidrag, som handlet om Den norske kirkes forhold til immigranter?*

– I mitt bidrag undersøkte jeg hvordan Dnk har uttalt seg om innvandring og utviklin-

gen av det flerkulturelle Norge. Særlig så jeg på hvordan kirken har møtt romfolk og asylsøkere, både som en diakonal oppgave og som en utfordring til inkludering i gudstjeneste og menighetsliv. Jeg påpeker hvordan kirken kombinerer en nasjonal selvforståelse med et universelt perspektiv, og viser hvordan kirken har engasjert seg i det politiske ordskiftet, til dels i konfrontasjon med politiske myndigheter.

– *Hvem vil ha nytte av å lese CULTA-håndboken?*

– Håndboka bygger på forskningsbidragene i prosjektet og på utvekslingen av erfaringer fra praksisfeltet i de ulike landene. Den vil være nyttig for kirkelige medarbeidere som prester, diakoner og andre. Den inneholder oppsummeringen av forskning, samfunnsfaglige og teologiske perspektiver – og ikke minst flere case-studier.

Prest på papiret

Kjære giver!

I sommer ble jeg prest, uteksaminert etter seks år på profesjonsstudiet. I alle disse årene gikk jeg på MF. Ikke noe sabbatsår, ikke noe studieopphold i utlandet. Vi var vel tre personer, av til sammen 14 praktikumsstudenter, som fullførte løpet på denne måten.

Oppbruddet med Oslo skulle likevel komme, det var ikke noe poeng for meg å bryte opp for tidlig. Det var noe i meg som ville følge kontinuiteten og kvaliteten i Gydas vei 4 i ett strekk. Når jeg ser tilbake, kan jeg peke på noen faser: sjokkfasen rett fra bibelskole og rett inn i teologi på akademisk nivå, ørkenfasen i karavane med gresk og hebraisk språk, vakuumsfasen mellom menighetspraksis tredje studieår og institusjonspraksis femte studieår, og brytningsfasen fra å se på seg selv som prestestudent til å bli fortrolig med å være teologistudent.

Jeg vet MF er bevisst disse fasene, for det er ikke bare jeg som har erfart dette. Jeg kaller det intet mindre enn en dannelsesreise. Og jeg har vært heldig, for min dannelsesreise har foregått i trygge, saklige, jordnære – og «himmelvendte» – rammer. Disse rammene har adresse Gydas vei 4, Oslo.

På MF har jeg blitt utfordret, blitt sett, blitt engasjert og fått utløp for mitt engasjement! På MF har jeg blitt glad i mennesker og fått meg venner for livet. På MF ble jeg overbevist om menighetens betydning for kirken og forankret til troens kilder for mitt eget liv som prest.

Jeg ble prest på papiret, og nå er jeg prest blant mennesker. Jeg skjønnte det ikke da, men nå er jeg overbevist om at den brytningen jeg opplevde på MF har skikket meg til å møte mennesker og kirkeliv bedre enn hvis jeg hadde vært foruten.

Vi er aldri mer lik Gud enn når vi gir. Han gav sin Sønn, Jesus Kristus. Vær med å gi flere studenter trygge rammer for sin dannelsesreise. Støtt MF!

Torstein Eidem Nordal

Torstein Eidem Nordal, sokneprest, Kviteseid

